

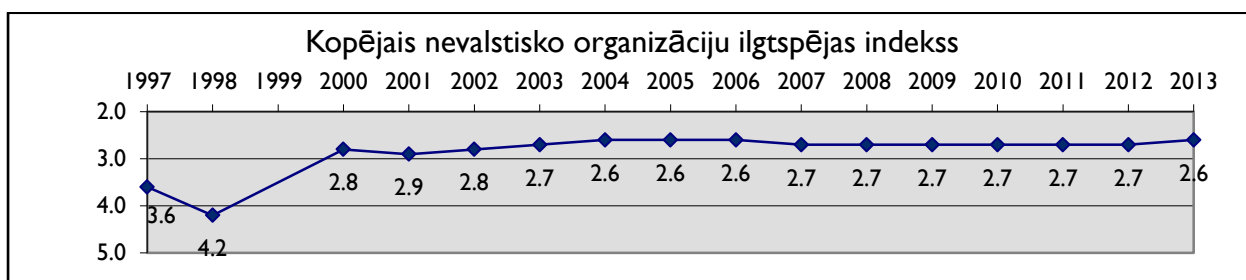

PILSONISKĀS SABIEDRĪBAS ILGTSPĒJĪGAS ATTĪBAS INDEKSS 2013 - LATVIJA

2014. gada maijs, 16.ziņojums

KOPĒJAIS NEVALSTISKO ORGANIZĀCIJU ILGTSPĒJAS INDEKSS: 2.6

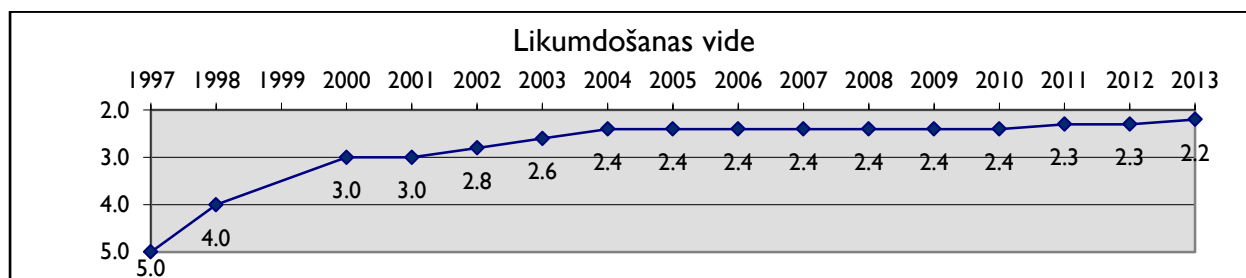

2013. gada veiktajos pētījumos par pilsonisko sabiedrību ir konstatēts, ka iedzīvotāji ir kļuvuši aktīvāki: vairāk iesaistās sabiedriskajos un politiskajos procesos, pievienojas organizācijām vai veido neformālās aktīvistu grupas, lai izskatītu dažādus vietēja un nacionāla mēroga jautājumus. Cilvēki risināja vairākas problēmas, kā piemēram, cīņa pret nabadzību, ceļu uzlabošanu un pamesto māju pārveidošana publiskās kultūras un sabiedriskajās telpās. Aktuāli bija centieni izskaust legālās, bet bīstamās narkotikas, veicot dažādu veidu aktivitātes. Turklāt aktīvi tiek izmantoti dažādi e-līdzdalības instrumenti, lai sniegtu ieguldījumu nepieciešamajām izmaiņām tiesiskajā regulējumā vietējām pašvaldībām un valdībai.

Pieaugošās aktivitātes rezultātā ir pieaudzis reģistrēto organizāciju skaits. 2013.gadā valsts reģistrā ir iekļautas 18082 darbojošās organizācijas, kuru skaits kopš 2012. gada ir palielinājies gandrīz par 3000. Katru nedēļu tiek

reģistrētas vairāk kā 40 organizācijas. Saskaņā ar *Valsts ieņēmumu dienesta* datiem, 80% no visām reģistrētajām organizācijām iesniedz gada pārskatus, no kā var secināt par pieaugošo aktivitāšu skaitu un to efektivitāti. Lielākais skaits organizāciju atrodas Pāvilstā, Latvijas rietumdaļā, kur uz 1000 iedzīvotājiem darbojas 13 organizācijas. Vismazākais šādu organizāciju blīvums ir novērojams Zilupē, Latvijas dienvidaustrumu daļā, ar vienu reģistrētu organizāciju uz 1000 iedzīvotājiem.

LIKUMDOŠANAS VIDE: 2.2

Pilsoniskās sabiedrības organizāciju darbību Latvijā nosaka Biedrību un nodibinājumu likums, Sabiedriskā labuma organizāciju likums, ka arī citi likumi un Ministru kabineta noteikumi atkarībā no konkrētās organizācijas darba jomas specifikas. 2013.gadā netika veiktas būtiskas izmaiņas likumdošanā, kas skar organizāciju darbību, taču tika veikti labojumi tiesību aktos, kas sekundāri ietekmē NVO darbību. Piemēram, 2013. gadā, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs uzsāka izstrādāt likumu par lobēšanas tiesisko regulējumu. Likumprojekts tiešā mērā ietekmē arī interešu aizstāvības organizāciju darbību, definējot darbību interešu aizstāvībā kā tiešo lobēšanu. Likums varētu ieviest zināmus ierobežojumus, kuri ierobežotu organizāciju brīvību vērsties pie lēmumpieņemējiem jautājumu kārtošānā.

Nemainīgi ir saglabājusies vienkārša NVO reģistrācijas kārtība, to var veikt elektroniski. Ņemot vērā veiksmīgu darbu NVO interešu aizstāvībā, 2013.gadā valdība mainīja viedokli par maksas noteikšanu organizācijām, kas vēlas iegūt reģistrācijas apliecību papīra formātā.

2013. gadā pilsoniskās sabiedrības organizācijas savā darbībā neizjuta tiešus mēģinājumus no valsts iestāžu puses ietekmēt NVO darbības neatkarību. Tomēr dažas organizācijas ziņojušas, ka tās ir saskārušās ar grūtībām, iegūstot sabiedriskā labuma organizācijas statusu no Valsts ieņēmumu dienesta (VID). Piemēram, organizācijai, kas ir specializējusies pētnieciskajā žurnālistikā, vajadzēja divas reizes atkārtoti iesniegt dokumentus pēc tam, kad VID tos bija nozaudējis. Organizācijai nācās sastapties ar aizspriedumiem un piešķiršanas komisijai vajadzēja skaidrot papildus par statusa saņemšanas atbilstību, ņemot vērā, ka tā risina jautājumus, kuri vēl ar likumu nav noteikti. Tomēr kopumā organizāciju reģistrēšanās process un pietiekšanās sabiedriskā labuma organizācijas statusam ir vienkāršs.

2012. gadā daži Latvijas Saeimas deputāti bija uzsākuši izstrādāt likumu, kas regulē brīvprātīgo darbu. Lai gan sākotnēji tika plānots likumu iesniegt izskatīšanai Saeimā 2013. gadā, tomēr, joprojām gada beigās darbs pie tā tika turpināts.

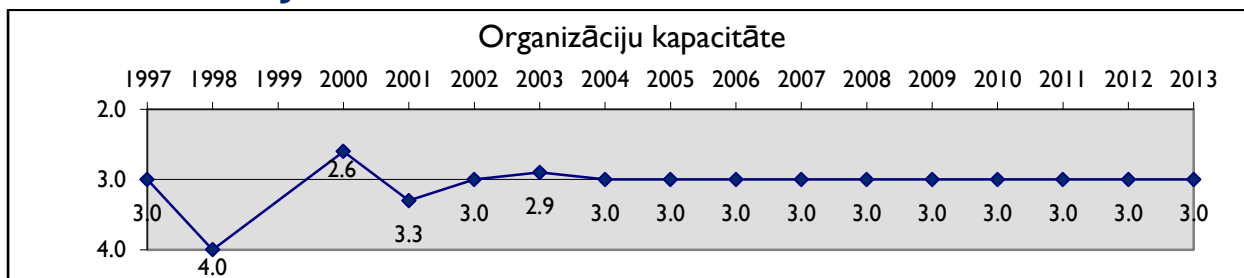
Līdzīgi kā citus gadus korporatīvie ziedotāji var iegūt uzņēmuma ienākuma nodokļa atvieglojumu 85% apmērā no ziedotās summas sabiedriskā labuma organizācijām, nepārsniedzot 20% no viņu kopējiem nodokļu maksājumiem. Individuālajiem ziedotājiem ir tiesības uz nodokļu samazinājumu 24% apmērā no ziedojumiem, kas veikti labdarības organizācijām, maksimāli līdz pat 20% no ienākumiem, kas apliekami ar nodokli. Izņēmumi, kas attiecas uz nevalstiskajām organizācijām nav izmainījušies. Tomēr 2014.gadā valsts budžeta sastādīšanas laikā, tiek ierosināts samazināt nodokļu atlaides apjomu par 10%. 2013.gada beigās iniciatīva tika apturēta. Pa to laiku tika ieviesti mehānismi, lai organizācijas tiktu atbalstīti citādā veidā. Piemēram, valdība šobrīd nodrošina nevalstiskās organizācijas ar papildus finansējumu, lai dotu iespēju organizācijām iegūt finansējumu no ārzemēm.

Organizācijām ir iespēja sacensties ar valsts iestādēm par līgumu noslēgšanu dažādās jomās. Piemēram, Latvijas Republikas prokuratūra noslēdza vienošanos par sadarbību ar organizācijām, kas darbojas bērnu tiesību jomās, apmāca tiesnešus par to, kādā veidā ir atpazīstami bērnu izmantošanas gadījumi.

Pilsoniskās sabiedrības organizācijām ir atļauts gūt ienākumus papilddarbības veidā veicot saimniecisko darbību. Dažas organizācijas ir veiksmīgi radījušas ienākumus nesošas aktivitātes, veicot aktivitātes sociālās uzņēmējdarbības jomā. Pēc organizāciju ieteikumiem Labklājības ministrija, sadarbībā ar nevalstiskajām organizācijām izstrādā noteikumus sociālās uzņēmējdarbības regulējumam valsts līmenī.

Katrā valsts reģionā organizācijām ir pieejamas juridiskās konsultācijas. Pieci reģionālie nevalstisko organizāciju resursu centri sniedz juridiskās konsultācijas, konsultācijas par organizāciju finansējuma piesaisti un par nepieciešamajiem dokumentiem organizāciju darbības nodrošināšanā. Laika posmā no 2013. gada jūnijam līdz decembrim, nevalstisko organizāciju resursu centrs Rīgā ir sniedzis 206 konsultācijas juridiskajos jautājumos.

ORGANIZĀCIJU KAPACITĀTE: 3.0

Pilsoniskās sabiedrības organizāciju kapacitāte pastāvīgi uzlabojas. Dažādi ārvalstu finanšu instrumenti un ES struktūrfondi pievēršas organizāciju kapacitātes paaugstināšanai.

Pamatojoties uz Latvijas Pilsoniskās alianses 2013. gadā veikto pētījumu par nevalstisko sektoru, organizācijas kļuvas pieredzējušākas un palielina darbinieku un biedru skaitu, nostiprina sadarbību ar visām ieinteresētajām pusēm. Darbinieku skaita palielināšana saskan ar esošo darbinieku un aktīvistu pārlicību, ka organizācijas var ietekmēt politisko lēmumu pieņemšanas procesus.

Vairums organizāciju sastāvā ir cilvēki, kuriem patiesi rūp jautājumi, kurus risina konkrētā biedrība vai nodibinājums. Lielākā problēma ir izklāstīt jautājumu plašākam sabiedrības lokam. Lai gan daudzām organizācijām ir skaidra misija un vīzija, tomēr vairumam organizāciju joprojām trūkst stratēģiskā plāna un galvenokārt tādēļ pastāv grūtības finansējuma piesaistīšanā.

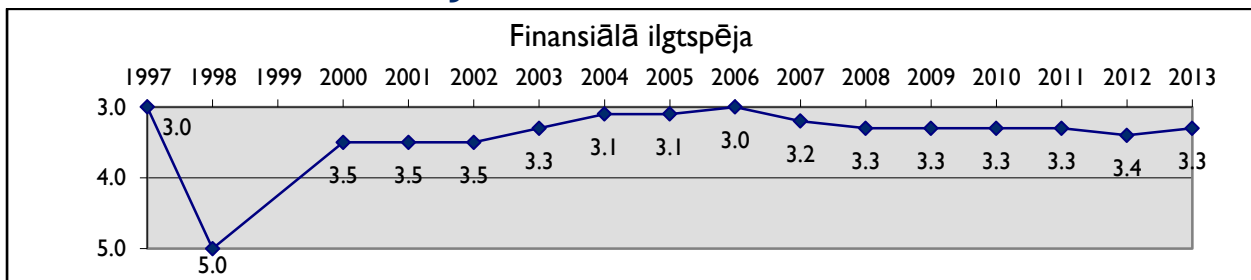
Organizāciju statūti ir būtiskākie dokumenti, kas apraksta vadības sistēmu. Dažās organizācijās, piemēram, SOS bērnu ciemati, un citas pakalpojumu sniedzēju organizācijās, ir laba sapratne par nepieciešamību pēc iekšējiem menedžmenta dokumentiem. Organizācijās, kuras savu finansējumu saņem no ziedotājiem, ir skaidri noteikti darba pienākumu apraksti.

Pilsoniskās sabiedrības organizācijās Latvijā vidēji ir divdesmit astoņi biedri (locekļi), viens nodarbināts darbinieks un pieci brīvprātīgie. Organizācijas, galvenokārt, paļaujas uz brīvprātīgajiem, kuri ir profesionāli attiecīgajā sfērā, kurā tie darbojas. Vairums nodarbināto darbinieku tiek nolikti darbam tikai uz konkrētiem projektiem.

Organizācijas attiecīgajās jomās sastopas ar problēmām atrast kvalificētu personālu. Piemēram, Resursu centrs sievietēm „Marta” konstatējis, ka ir gandrīz neiespējami atrast juristu, kurš spētu risināt ar cilvēktirdzniecību un dzimumtiesībām saistītos jautājumus. Šādos gadījumos organizācijas cenšas apmācīt esošo personālu, lai apmierinātu savas vajadzības. 2013. gadā daudzas organizācijas ievēroja, ka nozaru spējīgie profesionāļi, tai skaitā publiskā un uzņēmējdarbības sektoru pārstāvji, pievienojās pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kļūstot par pastāvīgiem darbiniekiem, dalībniekiem vai aktīvistiem.

Tehniskās iespējas dažādās pilsoniskās sabiedrības organizācijas ir atšķirīgas. Vecākās organizācijas lauku apvidos galvenokārt cīnās, lai iegūtu atbilstošu IT aprīkojumu. Organizāciju darbību atbalsta bibliotēku tīkls, kas aptver visu valsti (800 bibliotēkas) un piedāvā organizācijām telpas semināriem, bezmaksas pieeju internetam. Microsoft un citas kompānijas piedāvā sabiedriskā labuma organizācijām programmatūru par brīvu. Būtisks ierobežojums ir fakts, ka tradicionālie ziedotāji reti sniedz finansiālo atbalstu tehniskajam nodrošinājumam. Vairāk kā puse no Rīgā reģistrētajām organizācijām cīnās par to, lai saglabātu palikšanu darba telpās. Lai risinātu šo problēmu, 2013. gadā Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departaments atvēra nevalstisko organizāciju namu, lai nodrošinātu tās ar biroja telpām par brīvu.

FINANSIĀLĀ ILGTSPĒJA: 3.3

Pašvaldības ir galvenais finansējuma un atbalsta resurss vietējām organizācijām. Pašvaldības ievieš aizvien vairāk finanšu atbalsta mehānismus, kas paredzēti nevalstiskajām organizācijām. Piemēram, Jūrmalas pašvaldība atbalsta projektus, kuru aktivitātes sniedz atbalstu neaizsargātajām cilvēku grupām un neredzīgajiem. Austrumlatvijā dažas lauku pašvaldības sniedz finansiālu atbalstu neformālajām grupām un organizācijām, lai uzlabotu vietējo iedzīvotāju labklājību, piemēram, kāda jaunatnes organizācija saņem pabalstu 5000 euro apmērā no vietējās pašvaldības un citiem resursiem, lai noorganizētu trīs galvenos pasākumus par veselīgu dzīvesveidu jaunajām ģimenēm un jauniešiem.

Tai pat laikā, citas organizācijas neatlaidīgi cīnās, lai atrastu pietiekamu valsts atbalstu savas pamatdarbības nodrošināšanai un aktivitāšu nodrošināšanai. Lai risinātu šo problēmu, 2013. gada septembrī, Finanšu ministrija izstrādāja priekšlikumu Ministru kabineta noteikumiem, lai pārskatāmā veidā būtu iespējams piešķirt finansējumu NVO darbībai un aktivitātēm. Ar Kultūras ministrijas, Sabiedrības integrācijas fonda un Latvijas Pilsoniskās alianses atbalstu tika panākts, ka 2014. gada budžetā ir iekļauts finansējums NVO projektu līdzfinansēšanas programmai. Programma paredz atbalstu pilsoniskās sabiedrības organizācijām ES finansējuma iegūšanā, kuru īstenošanai ir nepieciešams apjomīgs līdzfinansējums. Saeimas Budžeta un nodokļu komisija palielināja budžeta programmu līdz 180000\$. Plānots, ka finansējums tiks izmantots kā līdzfinansējums vismaz 10 projektos, līdzīgi kā 2013. gadā. NVO īstenotie projekti 2013. gadā, kas guva atbalstu no līdzfinansējuma programmas, Latvijā sniedza investīcijas vairāk kā 5 miljonu ASV dolāru apmērā.

Eiropas Savienības jaunatnes darbības programmas mērķis ir sekmēt aktīvu piedalīšanos Eiropas pilsonības, solidaritātes un tolerances izkopšanā, līdzdalību jauno eiropiešu vidū, iesaistoties kopienas nākotnes veidošanā. Latvijas jaunatnes organizācijas šīs programmas ietvaros ir saņēmušas finansējumu, kas katru gadu palielinās. 2013. gadā deviņu mēnešu periodā 538 jauniešu organizācijas savām aktivitātēm saņēma 2 798 738 eiro, kas ir pieaugums par 371 projektiem, salīdzinot ar 2012. gadu. Dažas organizācijas arī saņēma atbalstus no ārzemju valdībām, kuras sedza gan projektu, gan institucionālās izmaksas.

Pilsoniskās sabiedrības organizācijām tiks piešķirti aptuveni 10 miljoni eiro ar Eiropas Ekonomiskās zonas/Norvēģu finanšu mehānisma NVO fonda programmas. Sagataves darbi šim fondam turpināsies 2013. gadā, izstrādājot un apstiprinot nepieciešamos noteikumus.

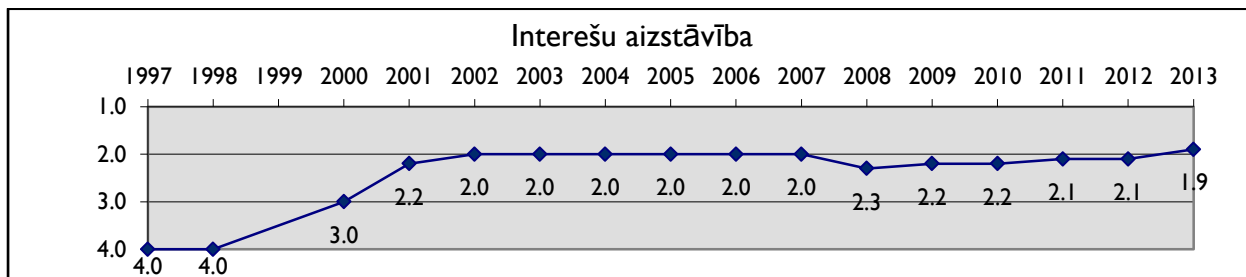
Mazs skaits privāto fondu sniedz atbalstu organizācijām. Fondiem, kuri iepriekš sniedza atbalstu pilsoniskās sabiedrības organizācijām, trūka finansējuma, tie ir specializējušies šaurā jomā vai veic paši savas aktivitātes. Reģionālā līmenī pašvaldību atbalsta programmas turpina atbalstīt vietējās iniciatīvas.

Sabiedrība vēlas ziedot, ko labi ilustrē valstī notikusi lielākā traģēdija 2013. gada novembrī, kad iebruka tirdzniecības centra jumts, nogalinot piecdesmit četrus cilvēkus un nodarot miesas bojājumus daudziem citiem. Dažās dienās sabiedrība ziedoja cietušajiem gandrīz 1,5 milj. latu ar ziedot.lv palīdzību, kas ir plaši pazīstama labdarības organizācija. Pietiecās arī brīvprātīgie, ziedoja asinis un mantas.

Pilsoniskās sabiedrības organizācijas gūst labumu no pieaugošās korporatīvās filantropijas. Piemēram, 2012. gada beigās, Latvijas onkoloģisko pacientu atbalsta biedrība „Dzīvības koks” uzsāka sadarbību ar zviedru apģērbu kompāniju Lindex. Oktobra mēnesis tika veltīts krūts vēža profilaksei un Lindex ziedoja 1,2 milj. eiro „Dzīvības kokam”, lai rosinātu cilvēkus izpratni par krūts vēža savlaicīgu diagnostiku un tā ārstēšanu. Dažas organizācijas gūst peļņu sniedzot pakalpojumus. Liepājas Neredzīgo biedrība, kas atrodas Latvijas dienvidrietumu daļā, 2013. gadā uzsāka jaunu pakalpojumu sniegšanu – ekskursiju organizēšanu pilsētas viesiem, lai iepazītu pilsētu, kā to sajūt neredzīgi un vājredzīgi cilvēki.

Pilsoniskās sabiedrības organizācijas arī pārdod savas profesionālās zināšanas, organizējot apmācības valdības aģentūrām un biznesa sektoram. Organizācijas, kuras saņem finansējumu no valsts, Eiropas Savienības un citiem finanšu instrumentiem, ir izstrādājušas stingru finanšu vadības sistēmu. Organizācijām ir jāiesniedz Valsts ieņēmumu dienestam gada pārskats ar informāciju par ikgadējiem ienākumiem un izdevumiem. Šis atskaites var tikt nodotas elektroniski. Proporcionāli pieaug organizāciju skaits, kas nodod atskaites elektroniski.

INTEREŠU AIZSTĀVĪBA: I.9

Pilsoniskās sabiedrības organizācijas arvien vairāk tiek atzītas kā nozīmīgs resurss tautas attīstības un publiskās pārvaldes darbības uzlabošanai. 2013. gadā plašas sabiedrības dalība tika uzskatīta par būtisku Nacionālā attīstības plāna 2014-2020.gadam izstrādē. Pilsoniskās sabiedrības organizācijas ir nozīmīgas daudzās no plānā norādītajām prioritātēm, iekļaujot arī cilvēkdrošību, kas ir viena no plāna pamatvērtībām.

Latvijas sabiedrībai un valstij nozīmīgs notikums būs Latvijas prezidentūra Eiropas Savienībā, kas notiks 2015. gadā. Lai koordinētu valstī plānotos notikumus un stiprinātu sadarbību ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām, Latvijas prezidentūras Eiropas Savienības Padomē sekretariāts ir izveidojis sadarbības līgumu ar nevalstiskajām organizācijām. Paraleli citiem jautājumiem, līgums nosaka, ka organizācijām ir būtiska nozīme politiskās dienas kārtības veidošanā.

2013. gadā tika intensificēta NVO Līdzdalības konsorcijs darbība. NVO Līdzdalības konsorcijs izskatīja jautājumus, kas attiecas uz Nacionālo attīstības plānu un ES strukturālajiem fondiem Latvijā. Tādā veidā tiek panākts, ka valdībā izskan NVO balsis jautājumos par ES struktūrfondiem laika periodā no 2014. līdz 2020. gadam.

Nevalstisko organizāciju sektors un valdība ir institucionalizējusi sadarbības mehānismus, ietverot 2005. gadā parakstīto Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memorandu. 2013. gadā vairāk kā 350 organizācijas parakstīja šo dokumentu. Dokuments nosaka, kādā veidā valsts sadarbojas ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām. Būtiski, ka 2013. gadā tika pilnveidoti Memoranda īstenošanas un padomes darbības principi. Uzlabojumi tika definēti kopīgā sadarbībā starp NVO un ministriju un Valsts kancelejas pārstāvjiem.

2013. gadā tika aktualizēta sadarbība starp Rīgas domi un Rīgas pilsētas organizācijām. Rīgas pilsētas iedzīvotāju foruma laikā, kas notika novembra mēnesī, Rīgas pilsētas dome no jauna parakstīja Sadarbības memorandu ar deviņdesmit trijām organizācijām. Sadarbības memorands nodrošina, ka organizācija saņem informāciju par dokumentiem un lēmumiem, kuri tiek pieņemti Domes komitejās un nodrošina labāku sadarbību ar dažādiem departamentiem. Piemēram, organizācija var iesniegt projektus Rīgas domes Labklājības departamentam un var pievienoties darba grupām, lai atrisinātu problēmas vai veicinātu kādas citas sadarbības formas, piemēram, kas saistītas ar invalīdiem.

Saskaņā ar 2013. gadā eLPA veiktajiem pētījumiem, organizācijas ar sabiedriskā labuma statusu labprātāk sadarbojas ar vietējām pašvaldībām, nekā organizācijas bez šāda statusa. Organizācijas ar dalībniekiem, kurus pārstāv tikai fiziskās personas, retāk sadarbojas ar ministriju un institūcijām, bet sadarbība ar minētajiem partneriem ir biežāka tām organizācijām, kurām ir jauktas formas dalības veids, pārstāvot privātas un juridiskās personas.

Pilsoniskās sabiedrības organizācijas izmanto dažādas pieejas interešu aizstāvības jautājumu risināšanā, tai skaitā dibinot koalīcijas, organizējot interešu aizsardzības kampaņas, konferences, sūtot paziņojumus politiķiem un sabiedrībai. Piemēram, dažādās darbības jomās strādājošām organizācijām izdevās iekļaut tēmu "sociālā uzņēmējdarbība" nākamā gada juridisko jautājumu dienas kārtībā.

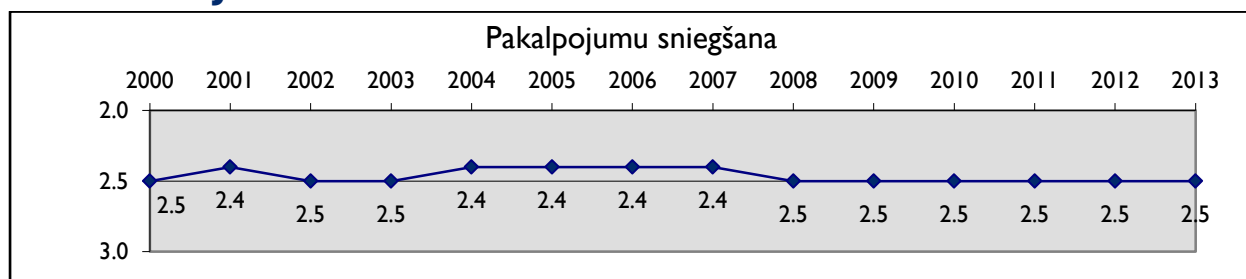
Turklāt, pilsoniskās sabiedrības organizāciju neformālais NVO sadarbības tīkls, ir panācis, ka jautājums par dažādu sabiedrības grupu de-institucionalizāciju ir iekļauts Labklājības ministrijas darbības plānā nākamajiem sešiem gadiem.

Pilsoniskās sabiedrības organizācijas veic arī dzīvnieku tiesību interešu aizsardzību. Darbību dzīvnieku interešu aizstāvībā apgrūtinā neskaidrais atbildības dalījums starp nacionāli un Eiropas Savienības noteiktajiem nosacījumiem, kā arī neskaidrais dalījums starp Zemkopības un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas atbildības jomām.

Kopumā šogad iedzīvotāji ir bijuši pilsoniski aktīvi un vairāk iesaistīti, strādājuši pie dažādu jautājumu risināšanas, piemēram, tādiem kā ceļu stāvokļa uzlabošana reģionos. Iedzīvotāji Vecpiebalgā, Latvijas ziemeļaustrumos, noorganizēja kampaņu, lai salabotu ceļus, kuri bija ļoti sliktā stāvoklī. Kampaņa „Vecpiebalgas ceļam būt” ieguva plašu nacionālo atbalstu un tā sasniedza vadošos valdības pārstāvjus, mudinot politikus censties atrast tūlītēju jautājuma risinājumu.

Iniciatīva Mana balss (www.manabalss.lv) ļauj sabiedrībai piedalīties politikas veidošanā un tā joprojām ir ļoti populāra. 2013. gadā divpadsmit pilsoņi ar Mana balss starpniecību izteica priekšlikumus, iegūstot būtisku atbalstu, lai tie tiktu izskatīti Saeimā. Vispopulārākās aktivitātes, kuras 2013. gadā tika iesniegtas izskatīšanai Saeimā, attiecas par samaksu braukšanai sabiedriskajā transportā Rīgā un kažokādu ražošanā izmantoto dzīvniektiesību aizstāvību.

PAKALPOJUMU SNIEGŠANA: 2.5.

Krīzes situācijas apliecina, ka organizētā pilsoniskā sabiedrība ir gatava rīkoties dažādu nepieciešamību gadījumos. Novembrī jumta iegrūšana tirdzniecības centrā bija liecība tam, ka organizācijas bija spējīgas ātri nodrošināt pamata sociālo pakalpojumu sniegšanu. Krīzes laikā atsevišķas organizācijas nodrošināja iedzīvotājus, brīvprātīgos, glābējus ar ēdienu, pajumti un psiholoģisko atbalstu ne tikai cietušajiem, bet arī glābšanas brigādēm un ugunsdzēsēju brigādēm.

Nevalstiskais sektors piedāvā specializētus pakalpojumus, iekļaujot palīdzību cilvēktirdzniecībā cietušajiem. Latvijas Samariešu asociācijas aizgādībā 2009.gadā dažas organizācijas izveidoja ēdienu banku „Paēdušai Latvijai”, lai atbalstītu ģimenes, cilvēkus ar īpašām vajadzībām, gados vecākus trūkcietējus, kuri nav ieguvuši pienākošos atbalstu no sociālajām labklājības sistēmām. Pēdējā laikā „Paēdušai Latvijai” ir kļuvis par labi atpazīstamu zīmolu, kas palīdz savākt ēdienu no tirgus un citiem atbalstītājiem visā valstī.

Pēdējā laikā nevalstiskās organizācijas ir sākušas attīstīt imigrācijas, valodas un sociāla atbalsta pakalpojumus imigrantiem. Dažas organizācijas piedāvā vairākus pakalpojumus, kas pamatojas uz sociālo uzņēmējdarbību, lai risinātu bezdarba jautājumu senioru vidū. Piemēram, uzņēmums LUDE, kas tika dibināts 2013.gadā, nodarbina pensionārus, kas ražo mājāsaimniecībai noderīgus priekšmetus no otrreiz pārstrādājamajiem materiāliem, piemēram, paklājus.

Dažām organizācijām, kuru darbība ir vērsta, piemēram, uz jautājumu risināšanu par vardarbības novēršanu ģimenē vai tās darbojas citās, specifiskās jomās, ir grūti saņemt atbildību, jo tās nesaņem publisko finansējumu un, savukārt, pakalpojuma saņēmēji, nevar veikt maksājumus. Lielāko daļu organizāciju sniegto pakalpojumu izmaksu subsidē ziedotāji vai to sedz no valsts un pašvaldību iepirkumiem iegūtajiem līdzekļiem.

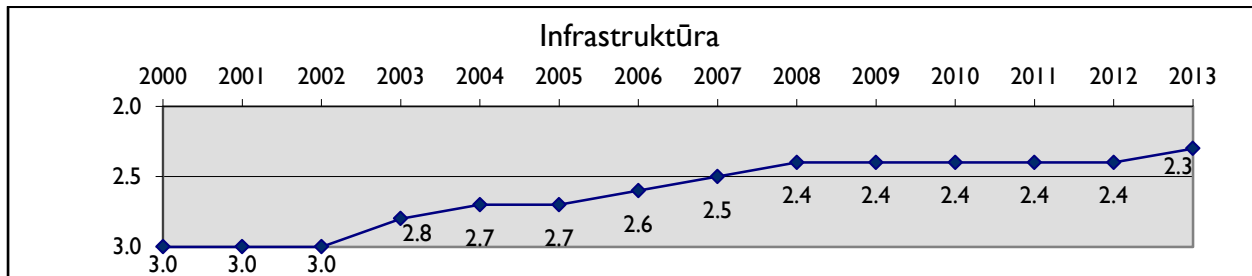
Nevalstiskās organizācijas pozicionē tirgū savus pakalpojumus ne tikai biedriem un tieši pilnvarotajām personām. Vairākas organizācijas organizē apmācību kursus un apmācību programmas jauniešiem kolēģiem, tādās nozarēs kā sociālie pakalpojumi, interešu aizstāvība, apkārtējās vides ilgtspēja un bērnu aizsardzība. Centrs „Dardedze”

apmāca tiesnešus atpazīt vardarbības gadījumus, kas vērsti pret bērniem un atpazīt vardarbību pret jauniešiem plašākā kontekstā, tai skaitā mājās, skolās un tiesību sistēmā.

Pilsoniskās sabiedrības organizācijas tiek uzskatītas un atzītas par pakalpojumu sniedzējām pašvaldībai un valdībai dažādās jomās, bet šī atzinība nereti neatspoguļojas finansiālā atbalstā.

INFRASTRUKTŪRA: 2.3

Latvijā ir attīstīts spēcīgs nevalstisko organizāciju atbalsta centru tīkls. Neraugoties uz faktu, ka šie centri 2013. gadā no valsts nesaņēma finansiālu atbalstu stingro ekonomisko pasākumu dēļ. NVO atbalsta centri nemainīgi turpināja sniegt konsultācijas vietējām organizācijām. Centri, kā ienākumu avotu izmantoja citus resursus, tai skaitā ES finansējumu un ienākumus veicinošu projektu īstenošanu. Kultūras ministrija apstiprināja, ka 2014. gadā tiks piešķirti līdzekļi nevalstisko organizāciju atbalsta centriem.

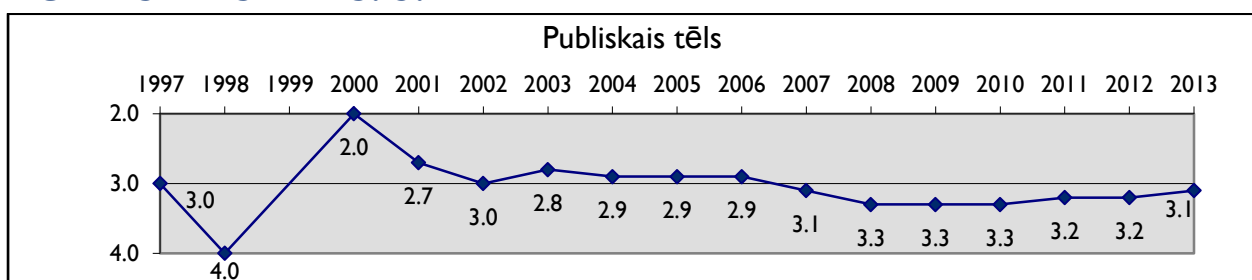
Vairums organizāciju ir kļuvas par biedriem NVO sadarbības tīklos nacionālā un Eiropas līmenī. Organizācijas labprāt dalās informācijā un attīsta kopīgus projektus un aktivitātes. Nevalstiskās organizācijas cenšas izveidot neformālas jautājuma kārtošānai paredzētas koalīcijas un tīklus. Saskaņā ar eLPA 2013. gadā veikto pētījumu, organizācijas ar sabiedriskā labuma statusu sadarbojas ar citām organizācijām, vairāk nekā tās, kurām šāda statusa nav.

Kopienas fondu kustība 2013. gadā nosvinēja savu desmito gadadienu, bet šo fondu finansējums nav vērā ņemami pieaudzis. Viens fonds ir veiksmīgi ieguvis līdzekļus Likteņdārza celtniecībai, kas ir memoriāls 20.gs. totalitārā režīma upuriem.

Organizācijas piedāvā plašu pasniedzēju un apmācību klāstu par tādām tēmām kā komandas veidošana, stratēģiska plānošana, interešu aizstāvība, grāmatvedība un finanšu menedžments, saziņa ar medijiem. Tomēr šīm apmācībām ir mazs pieprasījums, tā kā vairumā gadījumos tās nav bezmaksas un organizāciju vadītāji ne vienmēr atzīst vajadzību pēc apmācībām. Organizācijas piesakās finansējumam, lai varētu veikt konkrētu apmācību personāla vajadzībām, šīm vajadzībām pieaicinot un nodarbinot pasniedzējus īsam laika periodam.

Piemēri organizāciju un valdības sadarbībai pastāv visos līmeņos un jomās. Piemēram, vides organizācijas ir sniegušas profesionālu atbalstu un ietekmi uz vides jautājumu izvērtējumu Nacionāla Attīstības plāna vajadzībām un citiem svarīgiem politikas plānošanas dokumentiem. Gandrīz katrā pašvaldībā, vietējā dome piedāvā organizācijām par brīvu vai par simbolisku samaksu telpas, kur organizācija var tikties vai īstenot savus pasākumus. Daudzās pašvaldībās tiek piedāvāti arī bezmaksas transporta iespējas, lai to biedri varētu apmeklēt pasākumus.

PUBLISKAIS TĒLS: 3.1

Saskaņā ar Latvijas ziņu aģentūras LETA datiem, 2013. gadā laikā no jūlija līdz septembrim pilsoniskās sabiedrības organizācijas ir 2 155 reizes minētas vietējā un valsts mēroga plašsaziņas līdzekļos. Organizāciju pārstāvji, kā viedokļa eksperti, bija minēti 589 reizes, kas ir 27% apjomā no kopējā ziņu skaita. Zemnieku organizāciju pārstāvis 2013. gadā bija visredzamākais organizāciju eksperts, pateicoties zemnieku interešu aizstāvību organizāciju lielajai, starptautiskajai kampaņai, kuras mērķis bija palielināt ES budžetā paredzēto summu subsīdijām Latvijas zemniekiem. Trīs jomas, kurās nevalstiskās organizācijas saņēma visplašāko plašsaziņu segumu ir: sociālā sfēra, lauksaimniecība un vides jautājumi. Turpat vai 90% no ziņām bija atspoguļotas neitrāli, pozitīvi 9% un tikai 1% negatīvi.

Saskaņā ar eLPA veiktā pētījuma datiem par NVO sektoru Latvijā, sabiedrībai nevalstisko organizāciju veiktais darbs asociējas ar labdarību (to minējuši 51% respondentu); izklaides aktivitātēm (42%); reprezentāciju un sabiedrības interešu aizstāvības dialogu ar lēmuma pieņēmējiem dažādos līmeņos (33%), informācijas sniegšanu (33%); zināšanu un prasmju papildināšanu, ka piemēram ar semināru palīdzību, konferencēm, apmācībām, izpēti un analītiskajiem materiāliem (32%).

Organizācijas aizvien vairāk izmanto sociālos medijus, dodot tiem priekšroku tradicionālo plašsaziņas līdzekļu vietā, popularizējot savu darbību, tai skaitā kampaņu organizēšanu par tādiem jautājumiem kā cilvēktirdzniecība, vides jautājumi un vietējās produkcijas iegādi un lietošanu.

Pilsoniskās sabiedrības organizācijas vēl nav pieņēmušas plašu, sektoru aptverošu ētikas kodu, bet Transparency International, eLPA un citas organizācijas pieprasa nodrošināt nevalstisko organizāciju darbības pārskatāmību. Viens no NVO pārskatāmas darbības atspoguļojuma instrumentiem ir gada pārskata publicēšana par organizācijas darbību iepriekšējā gadā.

Pilsoniskās sabiedrības ilgtspējīgas attīstības indekss ir galvenais analītiskais rīks, kas mēra izmaiņas pilsoniskās sabiedrības norisēs un attīstībā Centrālās un Austrumeiropas un Eirāzijas reģionā. Pēdējo piecpadsmit gadu laikā indeksā ir apkopota informācija par pilsonisko sabiedrību divdesmit deviņās valstīs. Indekss atspoguļo informāciju par to, cik lielā mērā valstī ir labvēlīga vide pilsoniskās sabiedrības attīstībai un iedzīvotāju aktivitātēm, koncentrējoties uz tādiem aspektiem kā: tiesiskā vide NVO darbībai, organizatoriskā spēja, finansiālā ilgtspēja, interešu aizstāvība, pakalpojumu sniegšana, infrastruktūra un publiskais tēls. Katrs aspekts tiek vērtēts ar atzīmi septiņu punktu skalā, kur atzīme “1” norāda uz ļoti augstu līmeni un “7” norāda uz attīstības zemu līmeni. Indeksa metodoloģiju ir izstrādājusi ASV Starptautiskās attīstības aģentūra sadarbībā ar vietējām organizācijām katrā no indeksa valstīm.

Lai iegūtu vairāk informāciju, lūdzu, sazinieties ar biedrības *Latvijas Pilsoniskā alianse* pārstāvjiem, rakstot e-pastu alianse@nvo.lv un apmeklējot organizācijas interneta vietni www.nvo.lv.

Ziņojuma versija angļu valodā par *Pilsoniskās sabiedrības ilgtspējas attīstības indeksu Centrālās un Austrumeiropas un Eirāzijas reģionā* var atrast, apmeklējot saiti: <http://www.usaid.gov/europe-eurasia-civil-society>

